

eip-agri
AGRICULTURE & INNOVATION

Együttműködés a genetikai erőforrásokért

A genetikai erőforrások megóvásának és
fenntartható használatának ösztönzése a
mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

finanszírozó

European
Commission

Tartalomjegyzék

Együttműködés a genetikai erőforrásokért	3
Hogyan támogatja az EU a genetikai erőforrásokat?	4
A Slow Food védi az olasz Alpagota bárányt	5
TRADITOM: a hagyományos paradicsom népszerűsítése	6
DIVERSIFOOD: együttműködés az élelmiszerláncban	7
Infografika: együttműködési modellek a genetikai erőforrásokért	8

Ez a kiadvány az Európai Innovációs Partnerség „Termelékenység és fenntarthatóság a mezőgazdaságban” (EIP-AGRI) programja keretében készült; a programot az Európai Bizottság indította el azzal a céllal, hogy felgyorsítsa az innovációt a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási ágazatban, és hogy jobban összekapcsolja a kutatást és a gyakorlatot.

2014–2015-ben az EIP-AGRI „Genetikai erőforrások – együttműködési modellek” elnevezésű fókuszcsoporthoz 20, különböző háttérű és különböző tapasztalatokkal rendelkező szakértőt (tudósokat, mezőgazdasági termelőket és tanácsadókat) vonultatott fel abból a céllal, hogy tegyenek javaslatot olyan stratégiákra, amelyek az állami és a magán szereplőket a genetikai erőforrásokkal kapcsolatos együttműködési modellek használatára ösztönzik. Ez a kiadvány a [záró beszámolót](#) követi nyomon, amelyben a fókuszcsoporthoz felsorolta következtetéseit. A fókuszcsoporthoz eredményei online elérhetők www.eip-agri.eu címen.

► Együttműködés a genetikai erőforrásokért

A genetikai sokféleség az élelmiszeriparban és a mezőgazdaságban elengedhetetlen a kiváló minőségű élelmiszerek előállításához és ahhoz, hogy az állatfajok, erdők és növények sokfélesége erősödjön, és jobban alkalmazkodjanak a változó környezethez, az éghajlatváltozás hatásaihoz (például a szárazsághoz), az új kártevőkhöz és betegségekhez.

Az EU-ban a mezőgazdasági genetikai sokféleség elveszésének visszafordítása érdekében mindenkinek, aki érintett és érdeklődik a genetikai erőforrások iránt, együtt kell dolgoznia a meglévő és új genetikai fajták és fajok megóvásán és előmozdításán. A genetikai erőforrások értékes szerepet

játszanak a sokféle és gazdaságilag életképes agrár-élelmiszeripari értéklánc megteremtésében. A mezőgazdasági tájainkon tenyésztett állatfajok és természetesen növények genetikai bázisa újonnan kifejlesztett, nagyobb ellenálló képességű magok és fajták alkalmazásával és népszerűsítésével, valamint hagyományos állatfajták és növények értékláncba való (újra)bevezetésével – és kereskedelmi szempontból életképes tételével – bővíthető. A gazdálkodók, tenyésztők, kutatók, természetvédők (például génbankok), a vetőmagipar és az élelmiszeripari ágazat, valamint a kiskereskedők és a fogyasztók közötti meglévő és új együttműködés felfedezésével a tudás hatékonyabban megosztható.

Ez a kiadvány sikeres együttműködési példákat közöl az állat- és növénygenetikai erőforrások területén, remélve, hogy új együttműködési módok kipróbálására ösztönöz, ötleteket mutat operatív csoportok létrehozására vagy más innovatív projektekre a genetikai erőforrások területén.

► Hogyan támogatja az EU a genetikai erőforrásokat?

Az Európai Parlament kezdeményezése nyomán az Európai Bizottság 2014-ben felmérési projektet indított, amely feltérképezi a genetikai erőforrások megóvására és fenntartható használatára irányuló európai kezdeményezéseket.

A projekt tájékoztatást nyújt és bemutatja a genetikai sokféleség fontosságát az európai élelmiszeripar és mezőgazdaság jövője szempontjából. A vonatkozó információk szabad hozzáférhetőségének biztosításával javítja a gazdálkodók, kutatók, tenyésztők és fogyasztók közötti együttműködést az értéklánc mentén.

A genetikai erőforrások európai térképe segítségével megtekintheti a növényi, állati, erdei erőforrásokat, valamint a mikrobák és gerinctelenek genetikai forrásainak megóvására és fenntartható felhasználására vonatkozó kezdeményezéseket és adatbázisokat mind a 28 uniós tagállamban:
<http://www.geneticresources.eu/map>

► Néhány példa: Uniós finanszírozású kutatás a fenntarthatóságért és a genetikai sokféleségért

Néhány példa: Uniós finanszírozású kutatás a fenntarthatóságért és a genetikai sokféleségért

Kutatás és hálózatépítés a fenntartható sertés-hús-láncokért, amely az európai helyi sertésfajtákon és előállítási rendszereken alapszik, célja kiváló minőségű hagyományos sertés-hús-termékek előállítása. <http://treasure.kis.si/>

Super-B - COST élelmiszeripari és mezőgazdasági cselekvés (európai együttműködés a tudomány és a technológia terén)

A kutatókat összeköti a társadalommal a természetes ökoszisztémák megóvása, valamint az európai mezőgazdasági termelésben a méhek és más beporzók fenntartható használatának támogatása érdekében.

<http://www.superb-project.eu/>

Európai Együttműködési Program a Növénygenetikai Erőforrásokért (ECPGR)

Európa vezető együttműködési programja, amelynek célja az európai növénygenetikai erőforrások hosszú távú megóvásának és használatának biztosítása. A résztvevő európai országok finanszírozzák.

<http://www.ecpgr.cgiar.org/>

► Együttműködés és interaktív innováció az állatgenetikai erőforrások terén

A „Slow Food” védi az olasz Alpagota bárányt

Az Alpagota juh fajta, amely az Észak-Olaszországban található történelmi Alpago régióról kapta a nevét, egyike azon fajtáknak, amelyeket a „Slow Food Alapítvány a Biodiverzitásért” Presidium projektje véd a kipusztulástól.

Az Alpagota juh jellemzően vastag gyapja van, alsó lábszárán sötét foltot visel, és nincs szarva. Az Alpagota juhok száma - sok más őshonos fajhoz hasonlóan - az elmúlt században drasztikusan csökkent. Az 1990-es évek elején az Európai Unió felvette a fajtát azon helyi fajták listájára, amelyeket kipusztulás fenyeget.

Jelenleg mintegy 2000 Alpagota juhot tartanak Alpago térségében. Vad, illetve félvad környezetben nevelik őket a gyapjukért, a tejükért és - ma napig elsősorban - a minőségi húsupukért.

2002-ben helyi gazdálkodók megalakították a Fardjma szövetséget, amely iránymutatásokat határozott meg a juhtartás módjára nézve.

A projekt segítette a tenyésztőknek az Alpagota márkanev bejegyeztetésében, a fajta reklámozásában

és a hús piacra vitelében.

A bárányt márkajelzéssel látták el, a címkén feltüntették továbbá a tenyésztő nevét és címét, a gazdaság és a vágóhíd kódját, ami teljes nyomon követhetőséget garantál a fogyasztóknak. Mindezen erőfeszítések eredményeként az értékesítés növekedett, a terméket jobban megismerték, és a tenyésztők jobb árat kaptak a juhokért.

További információk: <http://www.fondazione Slow Food.com/en/slow-food-presidia/alpagota-lamb/>

► Mi a Presidium projekt?

A „Slow Food Alapítvány a Biodiverzitásért” ún. Presidium projekteket indított el állatfajták, helyi növényfajok, kipusztulással fenyegetett egyedülálló ökoszisztémák megóvására, valamint hagyományos feldolgozási módszerek visszaállítására.

Ezek a projektek képzési tevékenységeket is tartalmaznak a termék minőségének javítása és a termelés fenntarthatósága érdekében.

Elősegítik termelői szövetségek létrehozását, termékek reklámozását, és platformot teremtenek, ahol a termelők szakmabéli kollégákkal és szakértőkkel találkozhatnak - helyi és nemzetközi szinten egyaránt.

Több, mint 370 európai Presidium projekt létezik. Az Ön térségében lévő Presidium projektekről ezen a térképen tájékozódhat:

<http://www.fondazione Slow Food.com/en/what-we-do/slow-food-presidia>

 TRADITOM:
a hagyományos paradicsom népszerűsítése

Manapság a hagyományos paradicsomfajták helyett sokszor modern fajtákat termesztnek, amelyek magasabb hozamúak és keményebbek. Azzal a céllal, hogy a hagyományos paradicsom fajták is érvényesüljenek az európai piacokon, a TRADITOM kutatási projekt rávilágít arra, hogy ezek fogyasztása milyen kivételes előnyökkel jár a fogyasztók számára, és a hagyományos paradicsomfajták új változatait ajánlja.

Az európaiak szeretik a paradicsomot. A paradicsom második az Európai Unióban leginkább fogyasztott zöldségek listáján; kiváló tápanyag- és vitaminforrás, tele van antioxidánsokkal.

A paradicsom 16. századi Európába kerülése óta, gazdálkodók számos hagyományos fajtát fejlesztettek ki.

A TRADITOM fel akarja hívni a figyelmet e hagyományos fajták tápértékére, és fel szeretné tárni a fogyasztók preferenciáit. A helyi fajtákat az "oltalom alatt álló eredetmegjelölés" (OEM) vagy az "oltalom alatt álló földrajzi jelzés" (OFJ) jelöléssel látják el. A cél az, hogy sikeressé tegyék ezeket a fajtákat a mai versenypiacon, és hatással legyenek a hagyományos termesztési módszerekre.

A projekt genetikai információkat gyűjt ezekről a helyi fajtákról és termesztési módjukról. Különböző fajták magvait tárolják, és a TRADITOM weboldalán keresztül minden információt elérhetővé tesznek a nemesítők, a termesztők és a fogyasztók számára.

A TRADITOM ezenkívül azokra a jellemzőkre is rámutat, amelyek a hagyományos paradicsomot vonzóbbá teszik a fogyasztók számára. A csapat a hagyományos paradicsomfajták olyan új változatait ajánlja, amelyek ellenállóbbak a betegségekkel és a szárazsággal szemben, jó a termés hozamuk, ugyanakkor megtartják finom ízüket és minőségüket.

TA TRADITOM többszereplős projekt finanszírozása az európai Horizont 2020 program keretében történik. A projekt összehozza az európai kutatóintézetek szakértőit helyi gazdák, közösségekkel, fogyasztói szakértőkkel és kis vetőmagcégekkel: <http://www.traditom.eu>

 DIVERSIFOOD: együttműködés az élelmiszerláncban

► **Együtt az elfelejtett növények sokféleségének megteremtéséért**

"A sokféleség a fenntarthatóbb és ellenállóbb mezőgazdaság megteremtésének kulcsfontosságú eleme", mondja Véronique Chable, a Horizont 2020 program égíse alatt megvalósuló DIVERSIFOOD projekt koordinátora. A DIVERSIFOOD feltárja, hogyan használhatók szélesebb körben a kevésbé elterjedt, elfelejtett növényfajok annak érdekében, hogy diverzifikáltabb kultúrnövény-populációk jöjjenek létre, javuljon a termények és a belőlük készült termékek minősége, és hogy a környezeti kihívások fényében hogyan segítsék a fenntartható mezőgazdaság létrehozását.

A gazdálkodók, kutatók, feldolgozók, fogyasztók és az élelmiszerlánc többi szereplője közötti együttműködés ösztönzésével a DIVERSIFOOD népszerűsíti a sokféle növény és a helyi jellegű termékek használatát, ezzel is erősítve a kiváló minőségű helyi élelmiszerhálózatokat Európa-szerte.

► **Az „elfelejtett” Poulard búza esete**

Az egyik eset, amikor a DIVERSIFOOD helyi egyesületeket támogat új fajták felfedezésében, a francia „Poulard búza” (*Triticum turgidum*) esete. Ezt az „elfelejtett” növényt 19. századi iratok említik abból az időből, amikor a francia auvergne-i régióban tésztát készítettek.

A Poulard búzát különleges aromája miatt említik; Észak-Franciaországból való pékek a lágú búzaliszthez keverték, hogy elmélyítsék a kenyér vagy palacsinta ízét. Triptolème-i gazdálkodók, és egy nyugat-franciaországi vetőmag-egyesület 2006-ban kezdett kísérletezni a Poulard búzával, hogy különböző szelekciós stratégiákkal különféle új fajtákat nemesítsen történelmi forrásból.

A gazdálkodók és molnárok bevonása révén ezek az új fajták jobban megfelelnek az egyes termelők és a piac igényeinek. Jobban igazodnak például a természetes kovással történő hagyományos sütéshez. A DIVERSIFOOD támogatásával a gazdálkodók és a kutatók most már együtt dolgoznak olyan új búzapolulációk kifejlesztésén és tesztelésén – különösen az ökológiai gazdálkodás számára –, amelyek ugyanilyen tulajdonságokkal és jobb hozamstabilitással rendelkeznek.

A DIVERSIFOOD segíti a sikeres szelekciós stratégiákkal kapcsolatos ismeretek terjesztését a helyi és európai hálózatok tagságát alkotó gazdálkodók körében. A projekt ezenkívül támogatja a Poulard búzából készült termékek reklámozását az európai piacokon, és a későbbiekben felkéri majd a fogyasztókat, hogy értékeljék a Poulard búzából készült termékek ízét és minőségét.

Ilyen módon az élelmiszerláncban mindenki – a gazdaságtól az asztalig – hozzájárulhat az új fajták kiválasztásához.

További információ: <http://www.diversifood.eu>

Együttműködési modellek a genetikai erőforrásokért

